

KOMPARÁCIA ZÁKONNÝCH PODMIENOK PRE DISTRIBÚCIU DOPLNKOVÉHO DÔCHODKOVÉHO SPORENIA V SR A DOPLNKOVÉHO PENZIJNÉHO SPORENIA V ČR

COMPARISON OF LEGAL CONDITIONS FOR THE DISTRIBUTION OF SUPPLEMENTARY PENSION SAVINGS IN THE SLOVAK REPUBLIC AND SUPPLEMENTARY PENSION SAVINGS IN THE CZECH REPUBLIC

Andrea Slezáková¹

<https://doi.org/10.33542/SIC2021-1-07>

ABSTRAKT²

Činnosť doplnkovej dôchodkovej spoločnosti aj penzijnej spoločnosti sa predovšetkým zameriava na zhodnocovanie prostriedkov a zvyšovanie príjmu fyzickej osoby prostredníctvom vyplácaných dávok. Nedeľnou súčasťou aktivít doplnkovej dôchodkovej spoločnosti, ako aj penzijnej spoločnosti je zabezpečovanie odbytu ich finančných produktov, k čomu predmetné dohliadané subjekty využívajú rôzne interné, ako aj externé distribučné kanály. Príspevok je zameraný na druhú menovanú skupinu, konkrétne na porovnanie zákonných podmienok pre sprostredkovanie doplnkového dôchodkového sporenia v SR a doplnkového penzijného sporenia v ČR.

ABSTRACT

The activities of the supplementary pension asset management company and of the pension company are primarily focused on delivering value for money and increasing the income of a natural person through benefits which these subjects pay out. An integral part of the activities of the supplementary pension asset management company as well as of the pension companies is the provision of sales of their financial products, for which the supervised entities use various internal as well as external distribution channels. The paper focuses on the second named group, specifically on the comparison of legal conditions for the intermediation of supplementary pension savings in the Slovak Republic and supplementary pension savings in the Czech Republic.

I. ÚVOD

V Slovenskej aj Českej republike sa uskutočnili reformy systémov dôchodkového zabezpečenia. Zdedené systémy sociálneho zabezpečenia nezodpovedali potrebám prechodu k trhovej ekonomike.³ Masu sociálnych výhod financovaných zamestnávateľom v štátom riadenej ekonomike nebolo možné preniesť na súkromnú trhovú ekonomiku bez významného dopadu na jej ekonomickú výkonnosť.⁴ Bolo preto nepochybne nutné reformovať systémy

¹ JUDr., LL.M., PhD., Ekonomická univerzita v Bratislave, Obchodná fakulta, Slovenská republika
University of Economics, Faculty of Commerce, Slovak Republic.

² Príspevok bol spracovaný v rámci projektu APVV-16-0553 „Premeny a inovácie konceptu kapitálových spoločností v podmienkach globalizácie“.

³ TOMEŠ, I.: *Sociální politika, teorie a mezinárodní zkušenost*. Praha : Socioklub, 2001, s. 205.

⁴ TOMEŠ, I.: *Sociální politika, teorie a mezinárodní zkušenost*. Praha : Socioklub, 2001, s. 205.

sociálnych dávok tak, aby sa znížili náklady.⁵ Predmetné náklady boli kryté zo štátneho rozpočtu, čo znamenalo tlak na verejné výdaje a podmienkach trhovej ekonomiky aj na dane.⁶ A preto bolo potrebné pristúpiť k ich redukcii.

Uznesením vlády SR č. 257 z 2. apríla 2003 bola schválená Koncepcia reformy dôchodkového zabezpečenia v SR, ktorá je platná aj v súčasnom období.⁷ Predmetná koncepcia za hlavný problém slovenského dôchodkového systému uviedla rozsah priebežného financovania dôchodkov, ktorý vzhľadom na demografický i ekonomický vývoj označila za neudržateľný.⁸ Cieľom uvedenej reformy bola transformácia existujúceho systému do udržateľnej podoby troj – pilierového modelu, ktorý mal byť tvorený novým, dávkovo definovaným, priebežným pilierom (I. pilier), financovaným prostredníctvom príspevkov; ďalej systémom starobného dôchodkového sporenia (II. pilier) - kapitalizačný pilier, ktorý bol príspevkovo definovaný a mal byť financovaný prostredníctvom príspevkov na osobné dôchodkové účty účastníkov systému a napokon dobrovoľným súkromným pilierom (III. pilier), na báze doplnkového poistenia s využitím aj iných produktov finančného trhu.⁹

Dňa 1. januára 2004 nadobudol účinnosť zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení.¹⁰ Dňa 1. januára 2005 nadobudol účinnosť zákon č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dňa 1. januára 2005 nadobudol účinnosť zákon č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov okrem ustanovení § 47 až 51, § 53 až 56, § 58, 62, 66, 109, § 113 až 115, § 120, 124, ktoré nadobudli účinnosť dňa 1. februára 2004 a ustanovení § 52, § 67, § 111, § 112, § 117 a § 123, ktoré nadobudli účinnosť dňa 15. apríla 2004.

Dôchodková reforma v SR spočívala predovšetkým

- v zavedení príspevkovo definovaného povinného systému starobného dôchodkového sporenia;
- v prebudovaní priebežného systému, ktorý vychádza z jeho modifikovanej filozofie;
- vo zvýšení významu dobrovoľných dôchodkových schém.¹¹

Systém dôchodkového zabezpečenia v ČR pozostáva z dvoch pilierov. Reguláciu prvého reprezentuje zákon č. 155/1995 Sb. o dôchodkovom poistení v znení neskorších predpisov. Predmetný pilier je priebežne financovaný, pre udržateľnosť tohto systému je dôležité, aby bolo povinné poistné odvádzané pravidelne.¹² Výška poistného na dôchodkové poistenie, ako aj výška dávok vyplácaných štátom sa môže kedykoľvek zmeniť, a to hlavne v súvislosti s demografickým vývojom.¹³

Dňa 1. januára 2013 nadobudol účinnosť zákon č. 426/2011 Sb. o dôchodkovom sporení, ktorý predstavoval tzv. druhý pilier. Predmetný normatívny právny akt bol zrušený k 1. januáru 2018 zákonom č. 376/2015 Sb. o ukončení dôchodkového sporenia.

Zákon č. 42/1994 Sb. o penzijnom pripoistení so štátnym príspevkom a o zmenách niektorých zákonov súvisiacich s jeho zavedením v znení neskorších predpisov predstavoval, resp. stále predstavuje pre jeho účastníkov tretí pilier, do ktorého však bolo možné vstúpiť len

⁵ Tamže.

⁶ Tamže.

⁷ POLONSKÝ, D., PLACHÁ, J.: *Sociálne poistenie v systéme sociálneho zabezpečenia na Slovensku od roku 1990 po súčasnosť*. Trnava : Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Fakulta sociálnych vied, 2017, s. 67.

⁸ GEJDOŠOVÁ, Z.: *Sociálne zabezpečenie v systéme verejnej správy na Slovensku*. Ružomberok : VERBUM, 2012, s. 29.

⁹ POLONSKÝ, D., PLACHÁ, J.: *Sociálne poistenie v systéme sociálneho zabezpečenia na Slovensku od roku 1990 po súčasnosť*. Trnava : Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Fakulta sociálnych vied, 2017, s. 67.

¹⁰ S výnimkou § 122 ods. 4 až 6, § 123 ods. 3 až 5, § 272 ods. 7, § 286 ods. 2, § 291 ods. 3 a ods. 4 a § 293, ktoré nadobúdajú účinnosť dňom vyhlásenia, § 120 ods. 4, ktoré nadobudli účinnosť dňom nadobudnutia platnosti zmluvy o pristúpení Slovenskej republiky k Európskej únii.

¹¹ RIEVAJOVÁ, E. a kol.: *Sociálne zabezpečenie*. 2. prepracované vydanie. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2017, s. 143.

¹² RYTÍŘOVÁ, L.: *Důchodový systém v České republice*. Olomouc : ANAG, 2013, s. 11-12.

¹³ SYROVÝ, P.: *Jak si spořit na důchod. Zorientujte se v důchodové reformě*. Praha : GRADA Publishing, 2012, s. 86-87.

do 31. decembra 2012. Dňa 1. januára 2013 nadobudol účinnosť zákon č. 427/2011 Sb. o doplnkovom penzijnom sporení. Penzijné pripoistenie bolo nahradené doplnkovým penzijným sporením, bola zavedená regulácia, ktorá zabezpečila väčšiu ochranu prostriedkov účastníkov a zároveň platí, že aj nové legislatívne prostredie zabezpečuje účastníkovi štátne príspevky, daňové výhody, a taktiež nasporené prostriedky spravuje penzijná spoločnosť.¹⁴

Spoločným menovateľom právnej úpravy doplnkového dôchodkového sporenia v SR a doplnkového penzijného sporenia v ČR je ich účel, ktorý spočíva v zabezpečení doplnkového príjmu pre fyzickú osobu s cieľom zvyšovania jej životnej úrovne v poproduktívnom veku.

Nesporne dôležitú úlohu pri realizácii povoleného predmetu podnikania doplnkovej dôchodkovej spoločnosti a penzijnej spoločnosti hrajú subjekty oprávnené na sprostredkovanie ich finančných služieb. Cieľom príspevku je porovnanie zákonných podmienok pre distribúciu doplnkového dôchodkového sporenia na Slovensku a doplnkového penzijného sporenia v Čechách, použitím metódy analýzy a komparácie.

II. DOPLNKOVÁ DÔCHODKOVÁ SPOLOČNOSŤ A PENZIJNÁ SPOLOČNOSŤ

Zákon č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o doplnkovom dôchodkovom sporení“) upravuje doplnkové dôchodkové sporenie, organizáciu, financovanie a vykonávanie doplnkového dôchodkového sporenia, dohľad nad vykonávaním doplnkového dôchodkového sporenia a transformáciu doplnkovej dôchodkovej poisťovne. Dohliadaným subjektom, ktorý uskutočňuje doplnkové dôchodkové sporenie je doplnková dôchodková spoločnosť. Ide o akciovú spoločnosť so sídlom na území Slovenskej republiky, ktorej predmetom činnosti je vytváranie a správa doplnkových dôchodkových fondov na účel vykonávania doplnkového dôchodkového sporenia, a to na základe povolenia na vznik a činnosť doplnkovej dôchodkovej spoločnosti udeleného Národnou bankou Slovenska.¹⁵ Doplnkové dôchodkové sporenie je zhromažďovanie príspevkov na doplnkové dôchodkové sporenie od účastníkov doplnkového dôchodkového sporenia a zamestnávateľov, nakladanie s majetkom v doplnkovom dôchodkovom fonde podľa zákona a vyplácanie dávok doplnkového dôchodkového sporenia.¹⁶

Doplnková dôchodková spoločnosť patrí medzi dohliadané subjekty finančného trhu. Dohľad nad ňou realizuje Národná banka Slovenska.

V Českej republike, penzijné spoločnosti a penzijné fondy slúžia k penzijnému sporeniu, alebo k ukladaniu, zhromažďovaniu a následnému umiestňovaniu úspor občanov do rôznych druhov investičných nástrojov za účelom ich dodatočného zhodnotenia a neskoršieho vyplácania starobných penzií.¹⁷

Penzijná spoločnosť predstavuje obchodnú spoločnosť, pre ktorú zákonodarca ustanovuje obligatórne právnu formu akciovej spoločnosti a ktorej predmetom podnikania je zhromažďovanie príspevkov účastníka, príspevkov zamestnávateľa a štátnych príspevkov za účelom ich umiestňovania do účastníckych fondov, hospodárenie s majetkom v účastníckych fondoch a vyplácanie dávok doplnkového penzijného sporenia.¹⁸

Zákon č. 427/2011 Sb. o doplnkovom penzijnom sporení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o doplnkovom penzijnom sporení“) určuje, že hore uvedený špecifický predmet činnosti, je akciová spoločnosť oprávnená uskutočňovať výlučne v prípade, že

¹⁴ PŘIB, J., VOŘÍŠEK, V.: *Důchodové předpisy s komentářem*. 7. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, 2012, s. 17.

¹⁵ SIDAK, M., DURČINSKÁ, M. a kol.: *Finančné právo*. 2. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2014, s. 414.

¹⁶ BABČÁK, V. a kol.: *Finančné právo na Slovensku a v Európskej únii*. Bratislava: EUROKÓDEX, 2012, s. 502.

¹⁷ REJNUŠ, O.: *Finanční trhy*. 4. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2014, s. 121.

¹⁸ Porovnaj § 29 ods. 1 zákona č. 427/2011 Sb. o doplnkovom penzijnom sporení v znení neskorších predpisov.

disponuje povolením na činnosť penzijnej spoločnosti udeľovaným Českou národnou bankou.¹⁹

Penzijná spoločnosť patrí medzi subjekty, nad ktorými vykonáva dohľad Česká národná banka.²⁰ Pri realizácii dohľadu vystupuje centrálna banka ako orgán verejnej moci, realizujúce kompetencie správneho orgánu, pričom štát na ňu delegoval výkon štátnej moci.²¹ Prísna regulácia vyplýva zo skutočnosti, že penzijné spoločnosti disponujú veľkým objemom peňažných prostriedkov a z tohto hľadiska sú významnými investormi na finančných trhoch.²²

Nedielnou súčasťou činnosti doplnkových dôchodkových spoločností, ako aj penzijných spoločností je zabezpečovanie odbytu ich finančných produktov, k čomu predmetné dohliadané subjekty využívajú rôzne interné, ako aj externé distribučné kanály. Pozornosť budeme venovať druhej menovanej skupine.

III. DISTRIBÚCIA DOPLNKOVÉHO DÔCHODKOVÉHO SPORENIA V SR

Od konca 20. storočia sme svedkami premien predaja finančných služieb. 90. roky minulého storočia sú späté so zmenou zamerania pozornosti, ktorá sa posunula z finančného produktu na klienta, predmetné vývojové trendy možno pripísať aj globalizácii a zvýšenej konkurencii.²³ Finanční agenti sú povinní s ohľadom na zistené a zaznamenané požiadavky, potreby klienta, jeho znalosti a skúsenosti vzťahujúce sa na finančnú službu vykonávať finančné sprostredkovanie.

Zákon č. 186/2009 Z. z. o finančnom sprostredkovaní a finančnom poradenstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o finančnom sprostredkovaní“) umožňuje doplnkovej dôchodkovej spoločnosti ako finančnej inštitúcii v zmysle predmetného právneho predpisu spomedzi kategórií finančných agentov spolupracovať so samostatným a viazaným finančným agentom.

1. Samostatný finančný agent

Samostatný finančný agent je oprávnený ponúkať vzájomne si konkurujúce finančné produkty, ergo má potenciál zaujať klienta širokou škálou finančných služieb, keďže má možnosť uzatvárania písomných zmlúv s viacerými finančnými inštitúciami pôsobiacimi v príslušnom sektore v tom istom čase.²⁴ Tento subjekt možno charakterizovať ako fyzickú osobu – podnikateľa alebo právnickú osobu disponujúcu povolením na vykonávanie činnosti samostatného finančného agenta.²⁵

Rozhodnutím Národnej banky Slovenska bude tento druh povolenia udelený žiadateľovi, ktorý preukázal splnenie všetkých zákonom o finančnom sprostredkovaní stanovených podmienok. Medzi tieto patria u fyzickej osoby žiadajúcej o udelenie príslušného povolenia, jej dôveryhodnosť, odborná spôsobilosť, dôveryhodnosť a odborná spôsobilosť jej zamestnancov, ktorí budú vykonávať finančné sprostredkovanie, technická a organizačná pripravenosť na vykonávanie finančného sprostredkovania.²⁶ U právnickej osobe

¹⁹ KURKA, R., PAŘÍKOVÁ, A.: *Subjekty finančního trhu. Vybrané aspekty likvidace a insolvence*. Praha : C. H. Beck, 2014, s. 30.

²⁰ Porovnaj § 44 ods. 1 písm. c) zákona č. 6/1993 Sb. o České Národnej banke v znení neskorších predpisov.

²¹ RÝDL, T., BARÁK, J., SAŇA, L., VÝBORNÝ, P.: *Zákon o České národní bance. Komentář*. Praha : Wolters Kluwer, 2014, s. 149.

²² KARFÍKOVÁ, M. a kol.: *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Praha : Wolters Kluwer, 2018, s. 217.

²³ KLÖCKNER, B., W.: *Systemisch verkaufen und beraten in der Finanzbranche: Dauerhaft erfolgreich durch gelingende Kundenbindung*. Springer Gabler : Wiesbaden, 2014, s. 48.

²⁴ SLEZÁKOVÁ, A., ŠIMONOVÁ, J., JEDINÁK, P. a kol.: *Zákon o finančnom sprostredkovaní a finančnom poradenstve. Komentár*. Bratislava : Wolters Kluwer SR, 2020, s. 78 - 79.

²⁵ SLEZÁKOVÁ, A., TKÁČ, P., NOVOTNÁ, M.: *Samostatný finančný agent ako dohliadaný subjekt finančného trhu*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2016, s. 12.

²⁶ SIDAK, M., SLEZÁKOVÁ, A. a kol.: *Regulácia a dohľad nad činnosťou subjektov finančného trhu*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2014, s. 210.

k predmetným zákonným podmienkam pristupuje povinnosť preukázať, že skupina s úzkymi väzbami, ku ktorej patria aj osoby vykonávajúce kontrolu nad žiadateľom a kvalifikovaná účasť osôb na žiadateľovi nebránia účinnému vykonávaniu dohľadu Národnej banky Slovenska, ako aj to, že žiadateľ nebol právoplatne odsúdený pre trestný čin.²⁷ Dôveryhodnosť a odbornú spôsobilosť žiadateľ právnická osoba preukazuje u fyzických osôb, ktoré pôsobia v zákonodarcom taxatívne definovaných funkciách.

2. Viazaný finančný agent

Oprávnenie na vykonávanie finančného sprostredkovania v sektore doplnkového dôchodkového sporenia vzniká viazanému finančnému agentovi okamihom zápisu do registra finančných agentov, finančných poradcov, finančných sprostredkovateľov z iného členského štátu v sektore poistenia alebo zaistenia a finančných sprostredkovateľov z iného členského štátu v oblasti poskytovania úverov na bývanie (ďalej len „register“). Navrhovateľom na jeho zápis bude doplnková dôchodková spoločnosť. U tejto kategórie finančného agenta Národná banka Slovenska nevedie konanie vo veciach dohľadu, nie je mu udeľované povolenie na vykonávanie činnosti. Viazaný finančný agent nepatrí medzi dohliadané subjekty finančného trhu.²⁸ Uskutočňuje sa nad ním tzv. delegovaný dohľad zabezpečovaný finančnou inštitúciou, s ktorou má uzatvorenú písomnú zmluvu, vzťahuje sa však na neho regulácia týkajúca sa sankcionovania, obsiahnutá v zákone o finančnom sprostredkovaní.²⁹

IV. DISTRIBÚCIA DOPLNKOVÉHO PENZIJNÉHO SPORENIA V ČR

Zákon o doplnkovom penzijnom sporení rozlišuje medzi samostatným sprostredkovateľom a viazaným zástupcom, ktorí predstavujú podnikajúce fyzické osoby alebo právnické osoby.³⁰

1. Samostatný sprostredkovateľ

Samostatný sprostredkovateľ vykonáva sprostredkovanie doplnkového penzijného sporenia na základe oprávnenia na činnosť samostatného sprostredkovateľa udeľovaného Českou národnou bankou. Zákonodarca určuje pre žiadateľa a udelenie oprávnenia na činnosť samostatného sprostredkovateľa nasledujúce podmienky:

- sídlo žiadateľa alebo pobočka žiadateľa sa nachádza na území Českej republiky,
- dôveryhodnosť žiadateľa, ak je žiadateľom právnická osoba, dôveryhodnosť preukazuje člen štatutárneho orgánu alebo iná osoba s obdobnou pôsobnosťou; podmienku dôveryhodnosti musí plniť aj ovládajúca osoba žiadateľa, ktorý je právnickou osobou,
- odborná spôsobilosť, ak je žiadateľom právnická osoba, odbornú spôsobilosť preukazuje člen štatutárneho orgánu alebo iná osoba s obdobnou pôsobnosťou, pokiaľ tieto osoby skutočne riadia distribúciu doplnkového penzijného sporenia alebo majú byť za túto činnosť zodpovedné,
- žiadateľ je poistený pre prípad povinnosti nahradiť účastníkovi alebo záujemcovi o doplnkové penzijné sporenie škodu spôsobenú porušením niektorej z jeho povinností stanovených zákonom o doplnkovom penzijnom sporení alebo inými právnymi predpismi v rozsahu, v akom sa vzťahujú na sprostredkovanie doplnkového penzijného sporenia, s limitom poistného plnenia najmenej 13500000 Kč na jednu poistnú udalosť a najmenej 20250000 Kč pre prípad súbehu viacerých poistných udalostí v jednom roku,

²⁷ Porovnaj § 18 ods. 2 zákona o finančnom sprostredkovaní.

²⁸ Porovnaj § 1 zákona č. 747/2004 Z. z. o dohľade nad finančným trhom a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

²⁹ SLEZÁKOVÁ, A., ŠIMONOVÁ, J., JEDINÁK, P. a kol.: *Zákon o finančnom sprostredkovaní a finančnom poradenstve. Komentár*. Bratislava : Wolters Kluwer SR, 2020, s. 83.

³⁰ Porovnaj § 74 ods. 1 zákona o doplnkovom penzijnom sporení.

- údaje o osobe žiadateľa uvedené v žiadosti umožňujú identifikáciu žiadateľa v príslušnom základnom registri,
- žiadateľ nie je samostatným sprostredkovateľom alebo viazaným zástupcom podľa zákona o doplnkovom penzijnom sporení.³¹

2. Viazaný zástupca

Viazaný zástupca je subjekt oprávnený na sprostredkovanie doplnkového penzijného sporenia na základe zápisu do registra osôb oprávnených sprostredkovať doplnkové penzijné sporenie. To znamená, že u danej kategórie je uplatňovaný registračný princíp. Predmetný princíp vyjadruje, že Česká národná banka nevykonáva vecný prieskum.³²

Zákonom o doplnkovom penzijnom sporení bol zriadený register osôb oprávnených sprostredkovať doplnkové penzijné sporenie, ktorý vedie Česká národná banka výlučne v elektronickej podobe a do ktorého sú zapisovaní samostatní sprostredkovatelia a ako bolo uvedené aj viazaní zástupcovia.³³

V. VYBRANÉ PRÁVNE ASPEKTY ROZDIELOV V SLOVENSKEJ A ČESKEJ REGULÁCIE

Kľúčový rozdiel medzi slovenskou a českou právnou úpravou podmienok pre distribúciu doplnkového dôchodkového sporenia a doplnkového penzijného sporenia spočíva v procesnoprávnej regulácii. Zákon č. 747/2004 Z. z. o dohľade nad finančným trhom a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o dohľade nad finančným trhom“) v tretej časti zvanej konanie vo veciach dohľadu upravuje osobitný druh správnoprocesného konania bez subsidiárnej aplikácie zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“). Ergo slovenský zákonodarca vylučuje použitie správneho poriadku v konaní, v ktorom Národná banka Slovenska rozhoduje o žiadosti o udelenie povolenia na vykonávanie činnosti samostatného finančného agenta. V porovnaní s uvedeným, česká regulácia výslovne predpokladá aplikáciu zákona č. 500/2004 Sb. správny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok ČR“).³⁴

V aplikačnej praxi je zaužívané členenie konaní vo veciach dohľadu na povoľovacie a sankčné.³⁵ V povoľovacom konaní sa uplatňuje dispozičná zásada. Predmetné konanie je iniciované žiadateľom. Žiadosť o udelenie povolenia na vykonávanie činnosti samostatného finančného agenta má listinnú podobu.³⁶ V súvislosti s pandemiou ochorenia COVID-19, bol prijatý zákon č. 67/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach vo finančnej oblasti v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 (ďalej len „lex korona“). Nadobudnutím účinnosti predmetného normatívneho právneho aktu zákonodarca umožnil, aby počas obdobia pandémie žiadatelia mohli podávať Národnej banke Slovenska žiadosti o udelenie povolenia na vykonávanie činnosti samostatného finančného agenta elektronicky s kvalifikovaným elektronickým podpisom prostredníctvom ústredného portálu verejnej správy.³⁷ Ide o právo, nie povinnosť žiadateľa. Možnosť podania žiadosti o udelenie povolenia na vykonávanie činnosti samostatného finančného agenta v listinnej podobe ostáva naďalej zachovaná. Pre žiadateľa, teda v súčasnosti existujú dve alternatívy. Zo zákona

³¹ Porovnaj §77a zákona o doplnkovom penzijnom sporení.

³² HUSTÁK, Z., ŠOVAR, J., FRANĚK, M., SMUTNÝ, A., CETLOVÁ, K., DOLEŽALOVÁ, D.: *Zákon o podnikaní na kapitálovom trhu. Komentár*. Praha : C.H. Beck, 2012, s. 332.

³³ Porovnaj § 79 a § 80 zákona o doplnkovom penzijnom sporení.

³⁴ Porovnaj § 77b ods. 1 zákona o doplnkovom penzijnom sporení.

³⁵ SLEZÁKOVÁ, A., MIKLOŠ, P. a kol.: *Zákon o dohľade nad finančným trhom. Komentár*. Bratislava : Wolters Kluwer SR, 2018, s. 274.

³⁶ Porovnaj § 16 ods. 2 zákona o dohľade nad finančným trhom.

³⁷ Porovnaj § 30 ods. 1 lex korona.

o doplnkovom penzijnom sporení vyplýva, že žiadosť o udelenie oprávnenia na činnosť samostatného sprostredkovateľa možno podať výlučne elektronicky.³⁸

Právna úprava aj u samostatného finančného agenta, aj u samostatného sprostredkovateľa predpokladá zápis do príslušného registra vedeného orgánom dohľadu. Ak Česká národná banka vyhovie žiadosti žiadateľa v plnom rozsahu, nevyhotovuje písomné rozhodnutie. V tomto prípade rovno zapíše orgán dohľadu samostatného sprostredkovateľa do registra osôb oprávnených sprostredkovať doplnkové penzijné sporenie. Rozhodnutie Českej národnej banky nadobudne právoplatnosť okamihom zápisu samostatného sprostredkovateľa do registra osôb oprávnených sprostredkovať doplnkové penzijné sporenie, pričom o zápise do predmetného registra Česká národná banka informuje elektronicky bezodkladne daný subjekt.³⁹

Aj slovenská právna úprava predpokladá zápis samostatného finančného agenta do registra vedeného Národnou bankou Slovenska. Predmetný zápis však v porovnaní s českou reguláciou nie je priamym vyústením konania vo veciach dohľadu. Kladné právoplatné rozhodnutie Národnej banky Slovenska tvorí prvý nevyhnutný predpoklad vykonávania finančného sprostredkovania, avšak zápis⁴⁰ je u podnikajúcej fyzickej osoby podmienený doručením kópie poisťnej zmluvy spolu s dokladom o uhradení poisťného. Právnická osoba je povinná Národnej banke Slovenska taktiež doručiť kópiu poisťnej zmluvy spolu s dokladom o uhradení poisťného a zároveň aj výpis z obchodného registra, z ktorého je zrejmé, že vykonávanie činnosti samostatného finančného agenta v príslušnom povolenom sektore bolo zapísané ako predmet činnosti registrovým súdom.

Poistenie zodpovednosti za škodu pri vykonávaní sprostredkovateľskej činnosti je spoločné oboch právnym úpravám. Česká regulácia, splnenie tejto zákonnej podmienky viaže na udelenie oprávnenia na udelenie povolenia na činnosť samostatného sprostredkovateľa, t.j. musí byť preukázaná v konaní vedenom podľa správneho poriadku ČR. Naopak, Národná banka Slovenska skúma uzatvorenie poistenia zodpovednosti za škodu až po nadobudnutí právoplatnosti individuálneho správneho aktu, avšak ešte pred zápisom do registra. Faktický účinok oboch právných úprav je rovnaký. Samostatný finančný agent na Slovensku a samostatný sprostredkovateľ v Čechách sú pred začatím vykonávania sprostredkovania povinní byť poistení pre prípad zodpovednosti za škodu. V porovnaní so zápisom do registra osôb oprávnených sprostredkovať doplnkové penzijné sporenie, zákonodarca na Slovensku podmieňuje u samostatného finančného agenta právnickej osoby zápis do registra aj predložením výpisu z obchodného registra, z ktorého vyplýva, že došlo k zápisu tohto povoleného predmetu činnosti.

Oprávnenie na činnosť samostatného sprostredkovateľa je udeľované na dobu určitú. Trvá do konca kalendárneho roku nasledujúceho po kalendárnom roku, v ktorom bol samostatný sprostredkovateľ zapísaný do registra osôb oprávnených sprostredkovať doplnkové penzijné sporenie.⁴¹ Česká národná banka samostatnému sprostredkovateľovi predĺži oprávnenie na činnosť vždy o ďalších 12 mesiacov po zaplatení správneho poplatku.⁴² Ak teda uplynie doba trvania oprávnenia na činnosť samostatného sprostredkovateľa a ešte počas nej nedôjde k úhrade správneho poplatku, predmetné oprávnenie zanikne v dôsledku plynutia času a nezaplatenia poplatku.

Predmetný správny poplatok možno analogicky prirovnávať k ročnému príspevku, ktorý je samostatný finančný agent povinný uhrádzať ako dohliadaný subjekt finančného trhu.

³⁸ Porovnaj § 77b ods. 1 zákona o doplnkovom penzijnom sporení.

³⁹ Porovnaj § 77b ods. 2 zákona o doplnkovom penzijnom sporení.

⁴⁰ V súlade s § 14 ods. 7 zákona o finančnom sprostredkovaní je samostatný finančný agent oprávnený začať vykonávať finančné sprostredkovanie od okamihu zápisu do príslušného zoznamu v príslušnom podregistri.

⁴¹ Porovnaj § 77c ods. 1 zákona o doplnkovom penzijnom sporení.

⁴² Porovnaj § 77c ods. 2 prvá veta zákona o doplnkovom penzijnom sporení.

Výšku ročného príspevku určuje Banková rada Národnej banky Slovenska podľa § 40 ods. 2 zákona o dohľade nad finančným trhom v spojení s § 6 ods. 2 písm. d) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 566/1992 Zb. o Národnej banke Slovenska v znení neskorších predpisov. Zákonodarca v § 19 ods. 1 zákona o finančnom sprostredkovaní taxatívne zakotvuje dôvody zániku povolenia na vykonávanie činnosti samostatného finančného agenta. Neuhradenie ročného príspevku dohliadaného subjektu finančného trhu do predmetného okruhu nepatrí.

Rozdiely nachádzame aj v regulácii viazaného zástupcu a viazaného finančného agenta. Viazaný zástupca je povinný na účely vykonávania sprostredkovania doplnkového penzijného sporenia uzatvoriť písomnú zmluvu buď s penzijnou spoločnosťou alebo samostatným sprostredkovateľom. Pôjde teda o podnikateľské rozhodnutie príslušného subjektu, s ktorým z potenciálnych zmluvných partnerov uzatvorí zmluvu. Ide o významný rozdiel v porovnaní so slovenskou právnou úpravou, v zmysle ktorej je finančná inštitúcia (doplnková dôchodková spoločnosť) oprávnená vytvoriť sieť viazaných finančných agentov (fyzických a právnických osôb, u ktorých sa taktiež uplatňuje registračný princíp) a samostatný finančný agent je oprávnený na vykonávanie činnosti v sektore doplnkového dôchodkového sporenia buduje sieť podriadených finančných agentov. Viazaní finanční agenti sú *ex lege* oprávnení vykonávať finančné sprostredkovanie v tom istom čase iba pre jednu doplnkovú dôchodkovú spoločnosť, nesmú vykonávať činnosť pre samostatného finančného agenta. Slovenská právna úprava rozlišuje medzi subjektmi subordinovanými finančnej inštitúcii a samostatnému finančnému agentovi. Viazaní a podriadení finanční agenti predstavujú dve odlišné kategórie finančných agentov.

Česká právna úprava umožňuje kategórii viazaných zástupcov, aby sa rozhodla, či bude subordinovaná finančnej inštitúcii - penzijnej spoločnosti alebo samostatnému sprostredkovateľovi. Špecifickú skupinu podnikateľov (sprostredkovateľov) podriadených samostatnému sprostredkovateľovi zákonodarca nezaviedol. Podriadeným finančným agentom sa približujúcu kategóriu česká právna úprava sprostredkovania doplnkového penzijného sporenia nepozná.

VI. ZÁVER

Doplnková dôchodková spoločnosť, aj penzijná spoločnosť predstavujú dohliadané subjekty finančného trhu. Dohľad nad doplnkovou dôchodkovou spoločnosťou vykonáva Národná banka Slovenska. Dohľad nad penzijnou spoločnosťou realizuje Česká národná banka. U oboch ide o dohľad vykonávaný nezávislou centrálnou bankou príslušného štátu.

Ďalším spoločným znakom ich podnikania je zákonne ukotvená možnosť využívania externých distribútorov svojich finančných služieb.

Zákon o finančnom sprostredkovaní umožňuje doplnkovej dôchodkovej spoločnosti používať na sprostredkovanie účastníckych zmlúv a zamestnávateľských zmlúv samostatného a viazaného finančného agenta. Samostatný finančný agent podniká na základe povolenia na vykonávanie činnosti samostatného finančného agenta udeľovaného Národnou bankou Slovenska. U viazaného finančného agenta nie je vedené konanie vo veciach dohľadu, nie je povinný získať povolenie, začiatok oprávnenia je spätý s okamihom zápisu do registra. Samostatný finančný agent *ex lege* môže v tom istom čase vykonávať finančné sprostredkovanie pre viacero doplnkových dôchodkových spoločností. Naopak, viazaný finančný agent iba pre jednu.

V súlade so zákonom o doplnkovom penzijnom sporení je penzijná spoločnosť oprávnená za účelom sprostredkovania zmluvy o doplnkovom penzijnom sporení spolupracovať so samostatným sprostredkovateľom a viazaným zástupcom. Rovnako, ako slovenská, aj česká regulácia ustanovuje u samostatného sprostredkovateľa povinnosť získať povolenie na činnosť samostatného sprostredkovateľa udeľovaného Českou národnou bankou

a u viazaného zástupcu predpokladá registráciu. Kým činnosť viazaného zástupcu je spätá s jednou penzijnou spoločnosťou, alebo s jedným samostatným sprostredkovateľom, samostatný sprostredkovateľ môže byť činný pre viaceré.

Najmarkantnejší rozdiel medzi slovenskou a českou právnou úpravou distribúcie finančných produktov externými subjektmi spočíva v tom, že viazaný finančný agent vykonáva činnosť výlučne pre doplnkovú dôchodkovú spoločnosť, nesmie spolupracovať so samostatným finančným agentom. Zákon o doplnkovom penzijnom sporení umožňuje viazanému zástupcovi vybrať si pri uzatváraní zmluvy, na základe ktorej bude sprostredkovať doplnkové penzijné sporenie, medzi penzijnou spoločnosťou alebo samostatným sprostredkovateľom.

Český zákon o doplnkovom penzijnom sporení upravuje doplnkové penzijné sporenie, ako aj jeho sprostredkovanie. Naopak, podmienky pre uskutočňovanie finančného sprostredkovania v sektore doplnkového dôchodkového sporenia nachádzame v zákone o finančnom sprostredkovaní, doplnkové dôchodkové sporenie upravuje zákon o doplnkovom dôchodkovom sporení.

Rozdiel oproti českej úprave teda spočíva v tom, že slovenská regulácia je rozdelená do dvoch normatívnych právnych aktov.

Aj napriek hore uvedeným rozdielom konštatujeme, že v českej a slovenskej právnej regulácii sú dané aj spoločné prvky. Obe právne úpravy umožňujú doplnkovej dôchodkovej spoločnosti, penzijnej spoločnosti využívať externé distribučné siete tvorené dvoma rozličnými kategóriami subjektov. U prvej kategórie zákonodarca určuje povinnosť získať príslušné povolenie a u druhej registračný princíp. Stupňu náročnosti prístupu k vykonávaniu sprostredkovania finančných služieb potom zodpovedá rozsah oprávnenia kategórie.

KLÚČOVÉ SLOVÁ

samostatný finančný agent, viazaný finančný agent, samostatný sprostredkovateľ, viazaný zástupca.

KEY WORDS

independent financial agent, bound financial agent, independent intermediary, tied agent.

POUŽITÁ LITERATÚRA

1. BABČÁK, V. a kol.: *Finančné právo na Slovensku a v Európskej únii*. Bratislava : EUROKÓDEX, 2012, 832 s., ISBN 978-80-89447-86-2.
2. DEBETS, S., PRAST, H., ROSSI, M., VAN SOEST, A.: *Pension communication, knowledge, and behaviour*. Journal of Pension Economics and Finance (2020). Dostupné na doi:10.1017/S1474747220000232
3. DUQUE, D., MORTON, D., PAGNONCELLI, B.: *How good are default investment policies in defined contribution pension plans?* Journal of Pension Economics and Finance (2020). Dostupné na doi:10.1017/S1474747220000153
4. FRASSI, B., GNECCO, G., PAMOLLI, F., WEN, X.: *Intragenerational redistribution in a funded pension system*. Journal of Pension Economics and Finance (2018). Dostupné na doi:10.1017/S147474721700049X.
5. GEJDOŠOVÁ, Z.: *Sociálne zabezpečenie v systéme verejnej správy na Slovensku*. Ružomberok : VERBUM, 2012, 218 s., ISBN 978-80-8084-894-1.
6. HUSTÁK, Z., ŠOVAR, J., FRANĚK, M., SMUTNÝ, A., CETLOVÁ, K., DOLEŽALOVÁ, D.: *Zákon o podnikání na kapitálovém trhu. Komentář*. Praha : C.H. Beck, 2012, 1 004 s., ISBN 978-80-7400433-9.

7. KARFÍKOVÁ, M. a kol.: *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Praha : Wolters Kluwer, 2018, 356 s., ISBN 978-80-7552-935-0.
8. KLÖCKNER, B., W.: *Systemisch verkaufen und beraten in der Finanzbranche: Dauerhaft erfolgreich durch gelingende Kundenbindung*. Springer Gabler : Wiesbaden, 2014, 312 s., ISBN 978-3-658-05862-3. <https://doi.org/10.1007/978-3-658-05863-0>
9. KURKA, R., PAŘÍKOVÁ, A.: *Subjekty finančního trhu. Vybrané aspekty likvidace a insolvence*. Praha : C. H. Beck, 2014, 216 s., ISBN 978-80-7400-277-9.
10. POLONSKÝ, D., PLACHÁ, J.: *Sociálne poistenie v systéme sociálneho zabezpečenia na Slovensku od roku 1990 po súčasnosť*. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Fakulta sociálnych vied, 2017, 215 s., ISBN 978-80-8105-876-9.
11. PŘIB, J., VOŘÍŠEK, V.: *Důchodové předpisy s komentářem*. 7. aktualizované vydání. Olomouc : ANAG, 2012, 584 s., ISBN 978-80-7263-736-2.
12. REJNUŠ, O.: *Finanční trhy*. 4. aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Grada Publishing, 2014, 760 s., ISBN 978-80-247-3671-6.
13. RIEVAJOVÁ, E. a kol.: *Sociálne zabezpečenie*. 2. prepracované vydanie. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2017, 313 s., ISBN 978-80-225-4396-5.
14. RÝDL, T., BARÁK, J., SAŇA, L., VÝBORNÝ, P.: *Zákon o České národní bance. Komentář*. Praha : Wolters Kluwer, 2014, 344 s., ISBN 978-80-7478-622-8.
15. RYTÍŘOVÁ, L.: *Důchodový systém v České republice*. Olomouc : ANAG, 2013, 115 s., ISBN 978-80-7263-821-5.
16. SIDAK, M., DURAČINSKÁ, M. a kol.: *Finančné právo*. 2. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2014, 528 s., ISBN 978-80-89603-22-0.
17. SIDAK, M., SLEZÁKOVÁ, A. a kol.: *Regulácia a dohľad nad činnosťou subjektov finančného trhu*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2014, 240 s., ISBN 978-80-8168-125-7.
18. SLEZÁKOVÁ, A., MIKLOŠ, P. a kol.: *Zákon o dohlade nad finančným trhom. Komentár*. Bratislava : Wolters Kluwer SR, 2018, 492 s., ISBN 978-80-8168-947-5.
19. SLEZÁKOVÁ, A., ŠIMONOVÁ, J., JEDINÁK, P. a kol.: *Zákon o finančnom sprostredkovaní a finančnom poradenstve. Komentár*. Bratislava : Wolters Kluwer SR, 2020, 496 s., ISBN 978-80-571-0193-2.
20. SLEZÁKOVÁ, A., TKÁČ, P., NOVOTNÁ, M.: *Samostatný finančný agent ako dohliadaný subjekt finančného trhu*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2016, 148 s., ISBN 978-80-8168-497-5.
21. SYROVÝ, P.: *Jak si spořit na důchod. Zorientujte se v důchodové reformě*. Praha : GRADA Publishing, 2012, 160 s., ISBN 978-80-247-4479-7.
22. ŠULC, J.: *Penzijní připojištění*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha : GRADA, 2004, 196 s., ISBN 80-247-0772-1.
23. TOMEŠ, I.: *Sociální politika, teorie a mezinárodní zkušenost*. Praha : Socioklub, 2001, 262 s., ISBN 80-86484-00-9.

KONTAKTNÉ ÚDAJE AUTORA

JUDr. Andrea Slezáková, LL.M., PhD.

Odborná asistentka

Ekonomická univerzita v Bratislave, Obchodná fakulta, Katedra obchodného práva

Dolnozemska cesta 1

852 35 Bratislava

Telefón: +421 2 6729 1191

E-mail: andrea.slezakova@euba.sk